

ЛОГІКА ДЛЯ ЮРИСТІВ

СЕМІНАР 1. Предмет логіки для юристів (2 год.)

Мета: розглянути сучасні наукові підходи до визначення логіки, особливості її становлення як науки та структуру міркування (мислення).

Питання для обговорення:

1. Визначення логіки як науки.
2. Історичні етапи розвитку логічного знання.
3. Міркування (мислення) і його структура.
4. Істинність і правильність міркування.
5. Функції логіки для юристів як науки та її значення для підготовки фахівця-правника.

Методичне завдання:

- ✓ Які значення має термін —логіка у наш час?
- ✓ Хто є засновником традиційної логіки? Що Ви можете про нього розповісти?
- ✓ Чим відрізняється сучасна логіка від традиційної ?
- ✓ Що таке міркування ? Яка його структура ?
- ✓ Чи може висновок одного міркування стати засновком іншого? Наведіть приклади.
- ✓ Як можна відрізнити правильне міркування від неправильного?
- ✓ Що таке логічна помилка ?
- ✓ Чи може правильне міркування мати хибний висновок ?
- ✓ Що таке логічна форма міркування ?
- ✓ У чому полягає сутність методу формалізації в логіці ?

!!! Домашнє завдання !!!

Придумати три типові приклади міркувань з юридичної практики і з'ясувати їх засновки і висновки.

Література для поглибленого вивчення окремих питань:

1. Бандурка О.М. Курс логіки: підручник. К.: Літера ЛТД, 2012. 160 с.
2. Билецкий И.П. Логика. М.: ЮРКНИГА, 2007. 148 с.
3. Демидов И. Логика: Ко, 2009. 348с.
4. Жеребкін В.Є. Логіка. К.: Т-во :Знання, КОО, 2009. 255 с.
5. Ивин А.А. Логика для юристов. Гардарика, 2005. 288с.
6. Ішмуратов А.Т. Вступ до філософії логіки. К.: А.С.К., 2006. 210 с.
7. Цимбалюк В.І. Логіка для юристів. Львів: Новий Світ, 2012. 216 с.
8. Хоменко І.В. Логіка. К.: Юрінком Інтер, 2010. 240 с.
9. Ярощук Н.З. Логика. М.: ВолтерсКлувер, 2011. 248 с.
10. Яшин Б.Л. Задачи и упражнения по логике. М.: ЮРКНИГА, 2006. 87 с.

СЕМІНАР 2. Логічний аналіз понять. Юридичні поняття (2 год.)

Мета: вивчити структуру та види понять як форми мислення

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика поняття. Структура поняття.
2. Види понять за обсягом і змістом.
3. Типи відношень між сумісними поняттями.
4. Типи відношень між несумісними поняттями.
5. Застосування понять та відношень між ними у правовій діяльності.

Методичне завдання:

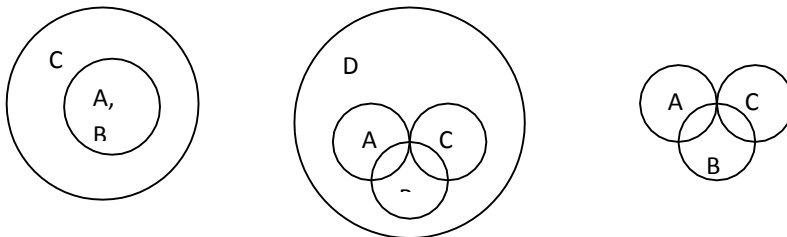
- ✓ Що таке поняття ? Яка структура поняття?
- ✓ Що таке зміст і обсяг поняття ?
- ✓ Який закон регулює відносини між змістом і обсягом поняття?
- ✓ У чому його сутність Чи зміниться обсяг поняття - сніданок після того, як його з'їдять?
- ✓ Як можна визначити одиничні, загальні і пусті поняття?
- ✓ Як можна визначити збірні й незбірні поняття?
- ✓ Як можна визначити позитивні і негативні поняття?
- ✓ Як можна визначити відносні і безвідносні поняття?
- ✓ Що таке сумісні і несумісні поняття?
- ✓ Які існують типи відношень між сумісними і несумісними поняттями?

!!! Домашнє завдання !!!

1. Наведіть приклади понять, які були б одночасно:

- абстрактними і пустими;
- негативними і загальними;
- конкретними і одиничними;
- конкретними і безвідносними;
- загальними, позитивними, відносними.

2. Підберіть юридичні поняття, які б відповідали таким коловим схемам:

Література для поглибленого вивчення окремих питань:

1. Бандурка О.М. Курс логіки: підручник. К.: Літера ЛТД, 2012. 160 с.
2. Гетманова А.Д. Учебник логики со сборником задач. М.: КиоРус, 2011. 368с.
3. Конверський А.Є. Логіка. К.: Центр навчальної літератури, 2015. 304 с.
4. Лаврикова И.Н. Логика. Учимся решать: учебное пособие для студентов вузов, обучающихся по социально-гуманитарным специальностям. М.: Юнити, 2011. 207 с.
5. Лихтарников Л.М. Математическая логика: задачник- практикум и решения. 288 с.
6. Логіка для юристів/за заг. ред. В.І. Цимбалюка. Львів: Новий Світ, 2012. 216 с.
7. Мейдер В.А. Практикум по логике: задачи и упражнения. Волгоград: Изд-во ВолГУ, 2009. 132 с.
8. Орендарчук Г.О. Логіка: навчальний посібник для студентів економічних та юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів. Тернопіль: Астон, 2008. 272 с.
9. Повторєва С.М. Логіка: навчальний посібник. Львів: Магнолія 2006, 2007. 188 с.

10. Щербина О.Ю. Логіка для юристів: курс лекцій. К.: Юридична думка, 2014. 264 с.

СЕМІНАР 3. Логічні операції над поняттями (2 год.)

Мета: розглянути особливості механізмів здійснення основних логічних операцій над поняттями.

Питання для обговорення:

1. Узагальнення і обмеження понять.
2. Поділ понять. Види і правила поділу понять. Юридичні приклади поділу понять.
3. Класифікація понять, її види. Класифікація юридичних понять.
4. Визначення понять. Прийоми, подібні до визначень.
5. Правила визначень, типові помилки при визначенні.
6. Визначення в юридичній практиці.

Методичне завдання:

- ✓ Що таке узагальнення? Наведіть приклади.
- ✓ Чи існує межа узагальнення для певного поняття?
- ✓ Що таке обмеження? Наведіть приклади.
- ✓ Що таке поділ поняття і яка його структура?
- ✓ У чому різниця між поділом поняття і розчленуванням предмета на частини?
- ✓ Що таке визначення?
- ✓ Які види визначень Ви знаєте?
- ✓ Що таке номінальне визначення? Наведіть приклади.
- ✓ Що таке реальне визначення? Наведіть приклади.
- ✓ Чи може реальне визначення перетворитися на номінальне і навпаки?

!!! Домашнє завдання !!!

1. Наведіть три оригінальні приклади неправильного поділу понять.
2. Наведіть три приклади поділу юридичних понять, вкажіть ділене, члени поділу та основу поділу.
3. Складіть по три приклади узагальнення і обмеження понять.

Література для поглибленого вивчення окремих питань:

1. Брюшинкин В.Н. Логика: практикум для студентов гуманитарных вузов. Калининград: Изд-во КГУ, 2008. 45 с.
2. Галенюк В. Формальная логика для юристов: курс лекций. М.: Тесей, 2008. 400 с.
Гетманова А.Д. Логика: учебник, словарь, практикум. М.: Академический проект, 2009. 720 с.
3. Гладунський В.Н. Логіка для студентів економічних спеціальностей: навчальний посібник. Гладунський В.Н. Львів: Афіша, 2012. 359 с.
4. Демидов И. Логика: учебник. М.: Дашков и Ко, 2009. – 348с.
5. Жеребкін В.Є. Логіка: підручник. К.: Т-во Знання, КОО, 2009. 255 с.
6. Ивин А.А. Логика для юристов: учебное пособие. М.: Гардарики, 2005. 288с.
7. Ивлев Ю. Логика: учебник. М.: Проспект, 2010. 304 с.
8. Конверський А.Є. Логіка: [підручник для студ. юридичних ф-тів] / Конверський А.Є.; [3-тє видання] – К.: Центр навчальної літератури, 2015. – 304 с.

9. Орендарчук Г.О. Логіка: [навчальний посібник для студентів економічних та юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів] / Орендарчук Г.О.; [2-ге вид, перероб. і доповн.]. – Тернопіль: Астон, 2008. – 272 с.

СЕМІНАР 4. Судження як форма мислення. Їх види і структура (2 год.)

Мета: вивчити структуру і види судження як форми мислення.

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика судження.
2. Прості судження, їх види та структура.
3. Поділ простих суджень за якістю і кількістю.
4. Поняття про логічні відношення між простими судженнями.
5. Складне судження. Види складних суджень.
6. Судження в юридичній практиці.

Методичне завдання:

- ✓ Що таке судження? Яка його структура?
- ✓ Які види простих суджень Ви знаєте?
- ✓ Які види атрибутивних суджень за кількістю і якістю Ви знаєте?
- ✓ Що таке розподіл термінів в атрибутивному судженні?
- ✓ Які терміни судження є розподіленими?
- ✓ Що таке виділяючі і виключаючі судження? Наведіть приклади.
- ✓ Що таке логічний квадрат? Яке його значення в логіці?
- ✓ Які види складних суджень Ви знаєте?
- ✓ Які сполучники використовують в розподільних судженнях?
- ✓ Які сполучники використовують в умовних і єднальних судженнях?

СЕМІНАР 5. Дедуктивні умовиводи та їх застосування в юридичній практиці

Мета: розглянути сутність та особливості побудови умовиводів, їх види і структуру, значення і способи застосування в юридичній практиці

Питання для обговорення:

1. Характеристика і структура дедуктивних умовиводів.
2. Категоричний силізм, його визначення і склад. Фігури і модуси категоричного силізму.
3. Правила фігур і логічні помилки в категоричних силізмах.
4. Суто умовні та умовно-категоричні силізми.
5. Розділово-категоричні та умовно-розділові умовиводи. Їх застосування в юридичній практиці.
6. Безпосередні силізми. Способи їх побудови.
7. Скорочені силізми. Складні і складноскорочені силізми. Їх застосування в юриспруденції.

Методичне завдання:

- ✓ Що таке дедуктивний умовивід?
- ✓ Які види дедуктивних міркувань Ви знаєте?
- ✓ Чи гарантує істинність засновків у дедуктивному міркуванні істинність висновка?
- ✓ Яка схема міркування —зведення до абсурду?
- ✓ Що таке суто умовні силізми? Наведіть приклади.

- ✓ Які види безпосередніх силогізмів Ви знаєте ?
- ✓ Що таке простий категоричний силогізм ?
- ✓ Що таке скорочений силогізм ? Наведіть приклади.
- ✓ Що таке полісилогізм ? Наведіть приклади.
- ✓ Яка різниця між прогресивним і регресивним полісилогізмом ?

!!! Домашнє завдання !!!

1. Наведіть п'ять прикладів дедуктивних умовиводів в роботі слідчого.
2. Визначте менший, більший і середній терміни у таких умовиводах.
- ✓ Угода, спрямована на обмеження правоздатності, є недійсною. Ця угода обмежує правоздатність громадянина К. Отже, ця угода недійсна.
3. Визначте модус силогізмів.

Література для поглибленого вивчення окремих питань:

1. Берков В.Ф. Логика: задачи и упражнения. Практикум. М.: ТетраСистемс, 2010. 224 с.
2. Гетманова А.Д. Учебник логики со сборником задач. М.: КиоРус, 2011. 368с.
3. Жоль К.К. Логика в лицах и символах. К. М.: Восток-Запад, АСТ, 2007. 320 с.
4. Лаврикова И.Н. Логика. Учимся решать: учебное пособие для студентов вузов, обучающихся по социально-гуманитарным специальностям. М.: Юнити, 2011. 207 с.
5. Ряшко В.І. Логіка: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2015. 328 с.
6. Тер-Акопов А.А. Юридическая логика: учеб. пособие. М.: Изд-во ОМЕГА-Л.: 2006. 256 с.
7. Титов В.Д. Логіка: підручник студентам-юристам. К.: Пектораль, 2006. 208 с.
8. Хоменко І.В. Логіка для юристів: підручник. К.: ЮрінкомІнтер, 2007. 224 с.
9. Цимбалюк В.І. Логіка для юристів: навчальний посібник. Львів: Новий Світ, 2012. 216 с.
10. Щербина О.Ю. Логіка для юристів: курс лекцій. К.: Юридична думка, 2014. 264 с.

СЕМІНАР 6. Недедуктивні (правдоподібні) умовиводи та їх застосування в юридичній практиці (2 год.)

Мета: розглянути особливості індуктивних умовиводів та умовиводів за аналогією.

Питання для обговорення:

1. Індуктивні умовиводи як вид правдоподібних міркувань. Їх загальна характеристика і структура.
2. Повна і неповна індукція.
3. Популярна і наукова індукція. Методи наукової індукції.
4. Умовиводи за аналогією та їх види.
5. Застосування правдоподібних умовиводів у правовій діяльності.

!!! Домашнє завдання !!!

1. Наведіть по два приклади для кожного з видів індуктивних міркувань.
2. Наведіть два приклади умовиводів за аналогією.

Література для поглибленого вивчення окремих питань:

1. Ивин А.А. Логика для юристов: учебное пособие. М.: Гардарики, 2005. 288с.

2. Конверський А.Є. Логіка: підручник для студ. юридичних ф-тів. К.: Центр навчальної літератури, 2015. 304 с.
3. Кузнецова О. Логика. Краткий курс. М.: Юкей-книга, 2010. 128с.
4. Литвинов А.Н. Логика в следственной и экспертной деятельности: проблемы применения и оценки : учебное пособие. М.: ЮРКНИГА, 2005. 234 с.
5. Логіка для юристів: навч. посібник / за заг. ред. В.І. Цимбалюка. Львів: Новий Світ, 2012. 216 с.
6. Повторєва С.М. Логіка: навчальний посібник. Львів: Магнолія 2006, 2007. 188 с.
7. Попов Ю.П. Логика: учебное пособие. М.: КлиоРус, 2011. 304 с.
8. Ряшко В.І. Логіка: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2015. 328 с.
9. Литвинов А.Н. Логика в следственной и экспертной деятельности: проблемы применения и оценки: учебное пособие. М.: ЮРКНИГА, 2005. 234 с.
10. Логіка для юристів: навч. посібник / за заг. ред. В.І. Цимбалюка. Львів: Новий Світ, 2012. 216 с.

СЕМІНАР 7. Доведення та спростування. Гіпотеза. Їх застосування в юридичній практиці (2 год.)

Мета: вивчити структуру та особливості доведення і спростування, гіпотези, з'ясувати їх значення для юридичної практики.

Питання для обговорення:

1. Поняття доведення. Логічне доведення і судовий доказ.
2. Побудова (структура) доведення. Види доведення.
3. Правила і помилки у доведенні.
4. Поняття спростування та його види.
5. Правила спростування.
6. Гіпотеза, її структура і види.
7. Версія в судовому дослідженні.

Методичне завдання:

- ✓ Що таке доведення ?
- ✓ Яка структура доведення ?
- ✓ Що таке демонстрація у доведенні ?
- ✓ У чому різниця між —доведенням‖ і —суперечкою‖ ?
- ✓ Які види доведень Ви знаєте ? Наведіть приклади.
- ✓ Що таке непряме доведення ?
- ✓ Які правила доведення ?
- ✓ Як співвідносяться доведення і спростування ?
- ✓ Що таке гіпотеза ?
- ✓ Які види гіпотез Вам відомі ?

!!! Домашнє завдання !!!

Наведіть приклади різних видів доведення та гіпотез.

Література для поглибленого вивчення окремих питань:

1. Бандурка О.М. Курс логіки: підручник. К.: Літера ЛТД, 2012. 160 с.
2. Билецкий И.П. Логика: учебник. М.: ЮРКНИГА, 2007. 148 с.
3. Демидов И. Логика: учебник. М.: Дашков и Ко, 2009. 348с.

4. Жеребкін В.Є. Логіка: підручник. К.: Т-во Знання, КОО, 2009. 255 с.
5. Ивин А.А. Логика для юристов: учебное пособие. М.: Гардарики, 2005. 288с.
6. Ішмуратов А.Т. Вступ до філософії логіки. К.: А.С.К., 2006. 210 с.
7. Цимбалюк В.І. Логіка для юристів: навчальний посібник. Львів: Новий Світ, 2012. 216 с.
8. Хоменко І.В. Логіка: практикум. К.: Юрінком Інтер, 2010. 240 с.
9. Ярощук Н.З. Логика: учебник для социологических факультетов и гуманитарных специальностей. 2011. 248 с.
10. Яшин Б.Л. Задачи и упражнения по логике. М.: ЮРКНИГА, 2006. 87 с.